

VIII. Напрямки удосконалення системи захисту населення від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру у 2009 році

Забезпечення безпеки та захисту населення в Україні, об'єктів економіки і національного надбання держави від негативних наслідків надзвичайних ситуацій залишається невід'ємною частиною державної політики національної безпеки і державного будівництва, однією з найважливіших функцій центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, виконавчих органів рад, адміністрацій підприємств, установ та організацій.

Аналіз стану техногенної та природної безпеки України в 2008 році, критичний погляд на здобутки та існуючі недоліки у цій сфері дають підстави сформулювати основні завдання щодо удосконалення системи забезпечення техногенної та природної безпеки в 2009 році.

У сфері державного управління:

- здійснення аналізу стану природної та техногенної безпеки на державному, регіональному та місцевому рівнях і визначення (коригування) на цій основі конкретних завдань і заходів щодо його покращення;
- удосконалення існуючої системи нормативно-правового забезпечення техногенної та природної безпеки;
- гармонізація вітчизняних технічних та екологічних стандартів з міжнародними, зокрема європейськими, стандартами і нормами, запровадження екологічного маркування вітчизняних товарів і товарів, які ввозяться на територію України;
- удосконалення системи цивільного захисту на основі набутого досвіду з урахуванням сучасних умов;
- оптимізація структури, розподіл завдань та сфер відповідальності органів управління з питань цивільного захисту;
- виконання заходів передбачених Державною цільовою соціальною програмою розвитку цивільного захисту на 2009-2013;
- удосконалення національної системи епіднадзора та лабораторного контролю за інфекційними хворобами згідно з міжнародними стандартами;
- здійснення заходів щодо розвитку системи місцевої пожежної охорони та підвищення рівня протипожежного захисту населених пунктів у сільській місцевості;
- створення цілісної національної системи моніторингу і прогнозування надзвичайних ситуацій у природно-техногенному середовищі;
- формування національної та регіональної системи екологічного страхування і системи екологічного менеджменту та аудиту з метою акумулювання коштів для екологічної санації території;

- залучення громадськості до проведення перевірки ефективності здійснення заходів щодо розвитку системи екологічної безпеки;

- створення нормативно-правової бази для ефективного застосування механізмів Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату;

- удосконалення системи інституційного забезпечення виконання програм подолання наслідків Чорнобильської катастрофи.

У сфері розвитку та функціонування аварійно-рятувальних формувань:

- формування єдиного державного реєстру сил і засобів цивільного захисту із зазначенням відомостей про їх склад, матеріально-технічне оснащення, можливостей та зони відповідальності;

- удосконалення діяльності Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту (ОРС ЦЗ) та упорядкування діяльності інших аварійно-рятувальних служб і формувань, підпорядкованих МНС;

- реорганізація аварійно-рятувальних та спеціальних загонів ОРС ЦЗ в спеціальні регіональні центри швидкого реагування;

- покращення діяльності наявних державних аварійно-рятувальних (комунальних) служб, забезпечення їх постійної готовності до ефективних дій при виникненні всіх видів надзвичайних ситуацій;

- сприяння створенню мобільних санітарно-епідеміологічних підрозділів з відповідним їх оснащенням;

- удосконалення єдиної державної системи авіаційних пошуково-рятувальних робіт;

- проведення атестації аварійно-рятувальних служб недержавних форм власності, їх державної реєстрації в МНС з наданням допомоги для вдосконалення їх діяльності;

- забезпечення обов'язкового обслуговування аварійно-рятувальними службами небезпечних об'єктів та територій;

- удосконалення підготовки та атестації сил і ліцензування засобів, що беруть участь у ліквідації аварій та надзвичайних ситуацій;

- розроблення новітніх зразків техніки й обладнання та оснащення ними аварійно-рятувальних формувань;

- якісне та кількісне оновлення пожежно-технічного озброєння підрозділів пожежної охорони, а також створення боєздатних підрозділів місцевої пожежної охорони в сільській місцевості та добровільної пожежної охорони;

- забезпечення залучення відповідних суб'єктів господарювання до проведення

специфічних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

- удосконалення механізму відшкодування витрат, понесених аварійно-рятувальними формуваннями, залученими до проведення рятувальних операцій;

- підвищення рівня підготовки підрозділів, сил і засобів, залучених до робіт в умовах радіаційного та хімічного зараження території.

У сфері запобігання виникненню надзвичайних ситуацій:

- здійснення аналізу стану цивільного захисту та визначення конкретних завдань і заходів щодо його подальшого вдосконалення;

- визначення та уточнення найбільш вірогідних для галузі господарства або регіону ризиків виникнення надзвичайних ситуацій;

- впровадження дієвих заходів щодо завчасного (планового) проведення комплексу організаційних, інженерно-технічних та інших профілактичних робіт для запобігання найбільш вірогідним для регіону (галузі) надзвичайним ситуаціям природного і техногенного характеру в межах виконання цільових державних, регіональних і місцевих програм;

- удосконалення системи спостережень і контролю, насамперед із сейсмологічних, гідрогеологічних, гідрометеорологічних, технологічних та епідеміологічних питань;

- вдосконалення системи інженерно-геологічного моніторингу територій у частині оцінки стану потенційно небезпечних територій, їх картографування, переліку об'єктів, які потребують першочергової уваги;

- відновлення системи спостереження за станом об'єктів гірничо-хімічної галузі, забрудненням підземних і поверхневих вод та розробку технологічних варіантів утилізації розсолів шахт та кар'єрів;

- подальший розвиток системи моніторингу і прогнозування надзвичайних ситуацій, взаємодії систем спостереження і контролю за станом потенційно небезпечних об'єктів;

- органічне поєднання екологічної політики (програм, проектів, заходів) з планами та програмами соціально-економічного розвитку на регіональному та місцевому рівнях,

- здійснення заходів із запобігання нещасним випадкам, професійним захворюванням і аваріям на виробництві, зниження рівня ризику їх виникнення, зокрема шляхом розроблення та виконання загальнодержавної, галузевих і регіональних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища;

- запровадження новітніх методів управління охороною праці та економічного стимулювання суб'єктів господарювання до створення належних умов праці;

- удосконалення роботи щодо профілактики не виробничого травматизму, зокрема проведення роз'яснювальної роботи серед населення через засоби масової інформації стосовно питань безпеки життєдіяльності, зокрема безпеки дорожнього руху, пожежної безпеки, безпеки на залізничному транспорті та водних об'єктах, а також для формування у громадян прагнення до здорового та безпечного способу життя, негативного ставлення до вживання алкоголю та наркотиків, належного виховання дітей і підлітків;

- оснащення державної гідрометеорологічної мережі спостережень спеціальним устаткуванням і сучасними засобами передачі інформації і зв'язку;

- удосконалення системи моніторингу за транспортуванням небезпечних вантажів залізничним транспортом;

- забезпечення надійного контролю за станом і експлуатацією гідротехнічних споруд, особливо у період проходження паводків;

- упорядкування зведеного реєстру небезпечних об'єктів, удосконалення методології оцінки ризику і збитку від надзвичайних ситуацій техногенного характеру;

- раціональне розміщення об'єктів господарювання з урахуванням техногенних та природних загроз, дотримання заборони будівництва на потенційно небезпечних територіях;

- удосконалення інформаційного забезпечення у сфері цивільного захисту шляхом впровадження сучасних технологій, насамперед Урядової інформаційно-аналітичної системи з питань надзвичайних ситуацій;

- підвищення ефективності систем збору, обробки і доведення оперативної інформації про надзвичайні ситуації на основі сучасних інформаційних технологій;

- забезпечення своєчасного декларування безпеки промислових об'єктів і ліцензування діяльності потенційно небезпечних виробничих об'єктів;

- розроблення та впровадження новітніх наукових, екологічно безпечних технологій виробництва (ресурсо- та енергозберігаючих, маловідходних і безвідходних);

- впровадження заходів щодо забезпечення антитерористичного захисту терористично уразливих об'єктів;

- створення, збереження і використання страхового фонду документації на небезпечні об'єкти та системи життєзабезпечення населення;

- забезпечення реального накопичення матеріальних резервів усіх рівнів у обсягах, необхідних для проведення невідкладних робіт, пов'язаних із ліквідацією наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

- впровадження практичних заходів щодо сталого функціонування систем безаварійної експлуатації хвостового та шламового господарства;
- посилення пожежного нагляду у природних екосистемах, вжиття додаткових заходів щодо недопущення зниження чисельності сил і засобів, призначених для охорони і захисту природних екосистем від пожеж;
- посилення контролю за узгодженням містобудівної проектною документації, в тому числі інженерно-технічних заходів цивільної оборони;
- забезпечення жорсткого контролю за переплануванням житла в багатоквартирних будинках;
- удосконалення контролю за дотриманням екологічних нормативів та посилення відповідальності за їх порушення;
- реалізація спеціальних агрохімічних заходів, спрямованих на запобігання наднормативному надходженню радіонуклідів у продукцію сільського господарства;
- організація розробки та розміщення соціальної реклами, направленої на запобігання травмуванню та загибелі людей під час виникнення надзвичайної ситуації;
- виконання заходів, передбачених Програмою забезпечення пожежної безпеки на період до 2010 року;
- забезпечення протипожежного захисту об'єктів із масовим перебуванням громадян, незалежно від форми власності;
- підвищення вибухопожежобезпеки місць зберігання військових засобів ураження;
- забезпечення обов'язкового особистого страхування працівників аварійно-рятувальних підрозділів;
- забезпечення врахування вимог пожежної безпеки при розробці та затвердженні містобудівної документації з планування територій міст і селищ;
- здійснення заходів, передбачених Програмою реабілітації територій, забруднених внаслідок військової діяльності на 2002 - 2015 роки, в тому числі від вибухонебезпечних предметів;
- забезпечення техногенної і пожежної безпеки арсеналів, баз (складів) Збройних Сил, на яких зберігаються боєприпаси та вибухові речовини, уточнення розрахунків зон можливого ураження від вибухонебезпечних предметів, які там зберігаються;
- приведення до відповідних норм безпечного розміщення об'єктів комерційного, торговельного і соціально-побутового призначення на станціях метрополітену та прилеглих до них підземних переходах;
- вжиття заходів щодо вдосконалення

системи спостереження за водогосподарською обстановкою, забезпечення потреб населення і галузей національної економіки водними ресурсами з раціональним регулюванням режимів роботи гідровузлів водосховищ Дніпровського каскаду, інших великих водосховищ комплексного призначення, особливо у весняно-літній період, з урахуванням можливого мінімального затоплення прилеглих територій та забезпечення інтересів основних водокористувачів;

- забезпечення функціонування системи контролю за якістю поверхневих вод у місцях водозаборів комплексного і господарсько-питного призначення;

- забезпечення ефективного використання науково-технічного потенціалу держави у вирішенні проблем прогнозування і попередження надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру шляхом проведення наукових досліджень і прикладних робіт із питань цивільного захисту населення і територій;

- здійснення перебудови та технічного переозброєння виробничого комплексу на основі впровадження новітніх наукових досягнень, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, безвідходних та екологічно безпечних технологічних процесів, застосування відновлюваних джерел енергії, розв'язання проблем знешкодження і використання всіх видів відходів;

- налагодження ефективного екологічного контролю за науково-дослідними роботами зі створення об'єктів штучного походження, їх проектуванням, будівництвом та функціонуванням з метою управління техногенними навантаженнями, раціонального використання природних ресурсів і розміщення продуктивних сил;

- удосконалення норм державної експертизи, ліцензування, нагляду і контролю в сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру.

У сфері удосконалення практичних заходів захисту населення від надзвичайних ситуацій:

- забезпечення безперервного функціонування та експлуатаційно-технічного обслуговування систем оповіщення керівного складу, органів управління цивільного захисту та населення;

- створення державної диспетчерської служби екстреної допомоги населенню європейського зразка за єдиним телефонним номером - 112;

- створення автоматизованих систем контролю за станом техногенної безпеки потенційно небезпечних об'єктів та об'єктів підвищеної небезпеки;

- підтримання наявного фонду захисних споруд цивільної оборони у готовності до використання за призначенням та недопущення зменшення їх чисельності;
- підготовка до проведення технічної інвентаризації захисних споруд цивільного захисту (цивільної оборони) як об'єктів нерухомого майна;
- планування та здійснення евакуаційних заходів для всіх категорій населення, яке проживає в населених пунктах, що знаходяться у зонах можливого затоплення, небезпечного радіоактивного забруднення та хімічного ураження, районах виникнення стихійного лиха (масових лісових і торф'яних пожеж, землетрусів, зсувів, паводків, підтоплень та інших геофізичних і гідрометеорологічних явищ з тяжкими наслідками), великих аварій, катастроф, інших надзвичайних ситуацій (у тому числі пов'язаних із можливими терористичними проявами та воєнними діями);
- обладнання (ремонт, відновлення) систем протипожежного захисту у будинках підвищеної поверховості;
- підвищення ефективності захисту населення від небезпечних хімічних речовин, впровадження режимів радіаційного і хімічного захисту населення з використанням засобів колективного захисту у разі радіаційного або хімічного забруднення території;
- підвищення рівня промислової безпеки при виконанні небезпечних робіт та експлуатації устаткування підвищеної небезпеки та під час поводження з вибуховими матеріалами і ведення вибухових робіт;
- виконання заходів Державної цільової програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху на 2009-2012 роки;
- організація та забезпечення заходів щодо санітарної охорони території країни від заносу та розповсюдження карантинних та екзотичних високонтагіозних інфекційних хвороб, у тому числі пташиного грипу;
- оперативне реагування на медико-санітарні наслідки надзвичайних ситуацій та їх мінімізація, своєчасне надання встановлених обсягів медичної допомоги постраждалому населенню, а також підтримання його санітарно-епідеміологічного благополуччя у зонах надзвичайних ситуацій;
- запобігання викидам і скидам забруднюючих речовин, особливо у сфері поводження з відходами;
- накопичення достатньої кількості сертифікованих контейнерів для транспортування та зберігання радіоактивних відходів з урахуванням динаміки їх надходження та необхідності реалізації запланованих проектів вилучення радіоактивних відходів з аварійних сховищ;
- вжиття заходів щодо зменшення кількості аварійного житлового фонду;
- забезпечення сталого функціонування систем життєзабезпечення та безаварійної експлуатації хвостосховищ і шламового господарства;
- недопущення виникнення інфекційних захворювань внаслідок порушень вимог порядку щодо водопостачання та водовідведення;
- розроблення Національної програми із забезпечення епідемічного благополуччя населення України;
- забезпечення накопичення матеріальних резервів для ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків у обсягах відповідно до затвердженої номенклатури;
- створення, накопичення та зберігання медичних біологічних препаратів (вакцини, сироватки) для використання у разі ліквідації епідемічних ускладнень надзвичайних ситуацій;
- забезпечення надійного захисту сільськогосподарських рослин від ураження хворобами та шкідниками;
- забезпечення готовності органів управління і сил щодо охорони громадського порядку, безпеки дорожнього руху, охорони матеріальних та культурних цінностей, районів і осередків можливих аварій, катастроф та інших надзвичайних ситуацій;
- забезпечення пріоритетного виконання робіт з попередження надзвичайних ситуацій на шахтах, екологічної безпеки вугледобувних регіонів при ліквідації шахт, повне виконання інженерних рішень і соціально-економічних заходів, передбачених проектами ліквідації шахт;
- здійснення утилізації застарілих, не визначених і не придатних до використання засобів захисту рослин, пестицидів та агрохімікатів;
- організація належного транспортного забезпечення ліквідації надзвичайних ситуацій та виконання евакуаційних заходів в особливий період з урахуванням коефіцієнтів технічної готовності транспортних одиниць;
- впровадження сучасних інженерно-технічних та інших заходів, спрямованих на підвищення стійкості функціонування об'єктів і систем життєзабезпечення;
- виконання робіт з оцінки технічного стану та продовження ресурсу будівельних конструкцій, будівель і споруд об'єктів підвищеної небезпеки;
- забезпечення постійного контролю за розвитком водогосподарської обстановки у передпаводковий період і період проходження паводка та весняного водопілля, а також за ходом виконання планових і термінових протипаводкових заходів;

- розроблення та введення в дію комплексної системи захисту від шкідливої дії снігових лавин, селєвих потоків тощо;
- вжиття заходів щодо недопущення відключення об'єктів питного водопостачання та водовідведення від систем енерго-, газо-, тепlopостачання;
- забезпечення безумовного дотримання режиму санітарно-захисних зон водозабору та режиму господарювання у прибережних захисних смугах і водоохоронних зонах річок, водойм і джерел водопостачання;
- забезпечення належного соціального захисту населення, що проживає на техногенно уражених територіях, в тому числі критично підтоплених;
- удосконалення обов'язкового навчання керівників усіх рівнів з питань захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, удосконалення міжгалузевої системи підвищення кваліфікації керівних і управлінських кадрів у сфері цивільного захисту;
- висвітлювання стану природно-техногенної безпеки та захисту населення від надзвичайних ситуацій у засобах масової інформації всіх видів та рівнів та з використанням мережі Інтернет;
- удосконалення підготовки з основ безпеки життєдіяльності (ОБЖ), створення системи дистанційного навчання в галузі цивільного захисту, розробка кваліфікаційних вимог до керівників центральних і місцевих органів виконавчої влади усіх рівнів, посилення контролю за ходом навчання непрацюючого населення;
- відкриття нових спеціальностей професійного спрямування у галузі знань "Цивільна безпека" для підготовки магістрів: "Цивільний захист", "Управління у сфері цивільного захисту", "Управління у сфері пожежної безпеки";
- здійснення міжнародної діяльності у сфері цивільного захисту у напрямку поширення набутого вітчизняного та використання зарубіжного досвіду, забезпечення повномасштабної інтеграції до європейських, інших міжнародних структур та участь у системі загальноєвропейської безпеки, підвищенні міжнародного авторитету країни;
- реалізація положень Хіозької рамкової програми дій щодо створення потенціалу протидії стихійному лиху;
- забезпечення будівництва нового безпечного конфайнменту об'єкта "Укриття" та сховища відпрацьованого ядерного палива (СВЯП-2) Чорнобильської АЕС у строки, передбачені відповідними контрактами на спорудження цих об'єктів;
- удосконалення функціонування державного реєстру осіб, які постраждали внаслідок

Чорнобильської катастрофи;

- забезпечення лікувальних закладів, що постійно надають медичну допомогу постраждалому населенню внаслідок Чорнобильської катастрофи ліками, реактивами, витратними матеріалами медичного призначення та сучасним лікувально-діагностичним обладнанням;
 - вирішення питань забезпечення населених пунктів компактного проживання переселених із зон радіоактивного забруднення постраждалих громадян питною водою, надійним зв'язком і повною газифікацією тощо;
 - забезпечення виконання заходів Загальнодержавної програми подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2006-2010 роки.
- Виконання протягом 2009 року вказаних завдань підвищить ефективність державної політики в сфері техногенної і природної безпеки, покращить діяльність органів державної влади щодо розв'язання проблем захисту населення, об'єктів і територій від небезпечних факторів різного характеру, зменшення втрат від надзвичайних ситуацій, поліпшить якість необхідних управлінських рішень і забезпечить ефективне використання коштів державного бюджету, необхідний рівень безпеки проживання громадян в умовах складної фінансово-економічної ситуації.